

ir Maironio kūrybos tyrinėtojai teisę pasidomėti, kas buvo tos, kurioms poetas savo eilėmis dovanojo nemirtingumą...” (psl. 415).

Knygoje yra nuotraukos ir pavardės kelių moterų, kurioms poetas dedikavo savo laikinuosius eilėraščius. Viena jų yra iš Kauno mokytoja Jadvyga Stanelytė, kuri 1919 m. jauna mirė šiltine. Jai Maironis dedikavo (inicialais J. S.) “Ar aš kaltas” ir “Aš nežinau, graži sesute”. Apie J. Stanelytę autorė cituoja iš kan. M. Vaitkaus atsiminimų, išleistų 1965 m. Londone. Kan. M. Vaitkus J. Stanelytę irgi pažinojo ir jis rašo, kad “ji pasižymėjo aiškiu protu, tvirta valia, vienkartiniais skaisčiais moteriškumu, nors nebuvo gražuolė, stoto buvo dailaus, ūgio vidutinio, pailgo blyškaus veido, taisyklingais bruožais, šviesiai žydriomis akimis, protinai, simpatyškai į tave žiūrinčiom, ir atlaidžiu, kiek liūdesingu šypsniu. Ji traukė savęs širdis savo gerumu, dorumu, taktu, o vienkartinis kažkokiu simpatygingumu” (psl. 153).

Kita yra Apolonija Petkaitė, kuriai rašytojas yra paskyręs eilėraščių (inicialais A. P.) ir net “Mūsų vargų” poemą. Taip pat mini palangiškę grafaite Mariją Tiškevičiūtę ir kitas. Grafaite M. Tiškevičiūtė yra įamžinta lenkų kalba parašytoje poemoje — “Z nad Biruty”.

Maironio archyvo vienoje knygoje yra rasta nežinomos jaunos moters fotografija, kurios antroje pusėje poeto yra įrašyta 1902 m. ir eilėrašcio pradžia:

*Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai dangaus mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
No pilno mėnesio tviskėjo*

Kas ta moteris buvo, dar niekam neteko sužinoti.

Knygos autorė mano, kad tais pačiais metais poetas parašė ir niekam nededikuotą eilėraštį “Sudieui”:

*Ir vėlei tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėlei nebeleido,
Kad slinkty mums iš vien vargai.*

Sudieui! Neverk! Lig kol alyvos

*Žydės pavasarį baltai
Ir kolei širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien tau tiktai!...*

Baigdama nagrinėti Maironio egocentrinę lyriką, autorė sako: “Didžioji asmeninių motyvų lyrikos dalis prabyla ne tik kiekvieno žmogaus širdžiai artimais liūdesio, vienatvės, ilgesio, bet taip pat meilės, pasitikėjimo ir švelnumo jausmais. Maironio lyrika sukuria savitą, išbaigtą moters ir meilės koncepciją su ryškiais idealizacijos momentais. Gyvenimiškojo jos pagrindo palyginimas su poetiniu vaizdu duotų idomos medžiagos kūrybos psichologijai. Bet duomenų tokiame lyginime nėra arba yra nedaug ir ne visados patikimų. Nėra laiškų, dienoraščių, iš kur galėtumėm arčiau pažinti poeto vidinį gyvenimą” (psl. 426).

Maironis kūrė iki pat savo gyvenimo pabaigos. Norėjo užbaigti “Vytauto” trilogiją. Buvo pradėjęs rašyti dramą apie Barborą Radvilaitę, o paskutinis jo eilėraštis, parašytas 1932 m., yra “Vakaro mintys”.

Paskutinis poeto lyrikos kūrinys apibūdinamas taip: “Nyktamybės akivaizdoje jis paskutinį syk pakelia nustebusį žvilgsnį į “mėlynus skliautus”, į šviesius amžinuosius žvaigždynus, “nežinančius, kas toji laiko atmaina”. Ramiu, didingu, poetinės jėgos kupinu žodžiu Maironis užbaigė savo lyrinio pasaulio panoramą...” (psl. 430).

Baigdama nagrinėti Maironio kūrybinį palikimą, V. Zaborskaitė pažymi poeto didelius nuopelnus mūsų literatūros istorijai: “Kaip gausiai Maironis praturtino mūsų poeziją tematikos, motyvų požiūriu, įvesdamas į ją iki tol dar neliestą idėjų, išgyvenimų bei nusiteikimų pasaulį. Reikėjo surasti žodį, kuris nusakytų, išreikštų tai, apie ką dar joks lietuvių poetas nebuvo kalbėjęs. Ir Maironis jį surado, semdamas medžiagos iš liaudies šnekamosios kalbos, tautosakos ir senovės lietuvių poetinės kūrybos, pajungdamas visa tai savo meninės individualybės dėsniais”. (psl. 183).

Tad baigiant, tenka tik pasakyti, kad dr. V. Zaborskaitė, pasirinkdama savo disertacijai temą apie Maironį, pastatė dainiui amžiną paminklą, kuris liudys kartu kartoms apie mūsų poetą, nes, jos žodžiais tariant, “jis tapo legenda ir gyveno tautos sąmonėje savo kūrybos žodžiu...”

* * *

*Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo jausmingas poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės,
Kiek jis dėl tavęs, numylėta!*

(iš Maironio — Pirmoji meilė)

*Kiek ašarų jam išriedėjo graudžių,
Kieksyk, kaip žvaigždė sidabrinė,
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegei jauną krūtinę!*

PERDAUG KALĖDŲ

DINO BUZZATI

„Ar prisimeni“, paklausė asilo siela, gyvulių rojuje, jaučio siela, „ar prisimeni, tą naktį prieš daugelį metų, kai mes stovėjome tvartelyje ir ten prakartėlėje...?“

„Leisk man pagalvoti! Tiesa, patvirtino jautis, prakartėlėje gulėjo naujagimis. Kaip gi aš galėčiau užmiršti? Tai buvo toks gražus vaikas“.

„Nuo to laiko, jei aš neklystu“, paklausė asilėlis „ar tu žinai kiek metų praėjo?“

„Ką tu išsigalvoji, aš su savo jaučio atmintimi...?“

„Tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt vieneri“.

„Ką tu sakai!“

„O ar tu nežinai, kas tas vaikas buvo?“

„Iš kur aš galiu žinoti. Tie žmonės buvo pakeleiviai. Tikrai, labai gražus vaikas. Keista, aš jo niekad negalėjau pamiršti, o tėvai atrodė tokie paprasti žmonės. Pasakyk, kas tokie jie buvo.“

Asilėlis kažką pašnabždėjo į jaučio ausį.

„Negali būti“, atsakė sumišęs jautis „Tikrai? Tu kreti juokus?“

„Ne, tai yra tikra tiesa. Aš prisiekiu... pagaliau, ir tada aš tuoju supratau.“

„Aš ne, turiu prisipažinti“ atsakė jautis, „Bet tu esi daug inteligentiškesnis už mane. Aš tada nesupratau. Nežiūrint to, kad tai buvo labai gražus vaikas.“

„Na gerai, nuo to laiko žmonės švenčia kiekvienais metais jo gimimo dieną. Jiems nėra gražesnės šventės. Kad tu galėtum pamatyti. Tai yra laikas visuotinės linksmybės, sielos ramybės, švelnumo, taikos, draugiškumo, šeimos džiaugsmo. Net plėšikai pasidaro ramūs, kaip avinėliai. Žmonės tai vadina Kalėdomis. Žinai, man kilo gera mintis, kadangi mes apie tai kalbame, aš tau galėčiau parodyti.“

„Ką?“

„Žmones, kurie švenčia Kalėdas.“

„Kur?“

„Apačioje, žemėje.“

„Ar tu esi ten buvęs?“

„Kiekvienais metais aš padarau šuolį žemyn. Aš turiu specialų leidimą. Bet, aš manau, kad ir tu gausi, nes abu esame užsitarnavę.“

„Ar dėl to, kad mes tada vaikelį šildėme savo kvapu?“

„Einam, paskubėki, jei nenori visą gerumą pražiopsoti. Šiandien yra Šventoji Naktis.“

„O mano leidimas?“

„Viskas bus sutvarkyta, aš turiu giminaitį leidimų išdavimo įstaigoje.“

Leidimas buvo išduotas. Asilėlis ir jautis sujudo ir nuskrido per erdves iš dangaus žemyn. Greit jie pastebėjo tolumoje šviesą ir laikėsi tos krypties. Iš vienos šviesos pasidarė tūkstančiai ir jie atsidūrė didžiuliam mieste. Taip keliavo nematomi asilėlis ir jautis centriniemis miesto gatvėmis. Kadangi jie buvo tik dvasios, tai per juos važiuo automobiliai, autobusai, tramvajai; taip pat jie lengvai praėjo per visas sienas ir mūrus. Jie apžiūrinėjo viską, ką tik norėjo. Viskas buvo labai įdomu ir įspūdinga: tūkstančiai šviesų, vainikais, girliandomis ir blizgučiais dekoruoti krautuvų langai; didžiausias susigrūdimas automašinų didelėse ir mažose gatvėse; baisiausios spūstys žmonių, kurie grūdosi į visas puses, į krautuves ir iš jų, apsikrovę ryšuliais, pakais ir pakeliais, nuo nuovargio visi buvo ištišusiais veidais, atrodė, kad jie visi kažkur skubėjo, kad buvo kažkieno vejami. Asilėlis nuo sąmyšio atrodė kaip apsvaigęs, o jautis pasipiktinęs dairėsi į visus šonus.

„Klausyk, drauge asile, tu sakei, kad man nori parodyti Kalėdas. Tu turbūt apsirikai. Aš tau sakau, čia atrodo kaip karas.“

„Ar tu nematai, kaip visi atrodo patenkinti?“

„Patenkinti? Man jie atrodo kaip pamišę. Pažiūrėk į jų apsėstus veidus ir karštingai žvilgančias akis.“

„Tu esi tikras kaimietis, mano mielas jauti, tu niekada nebuvai išėjęs iš rojaus. Tu nesupranti modernių žmonių. Kad žmonės galėtų būti laimingi, linksmi ir džiaugsmingi, jie turi gadinti savo sveikatą ir nervus.“

Pro šalį važiuo sunkvežimiai prikrauti visokių skanumynų; pasiuntiniai nešiojo didžiausius glėbius gėlių; iš tarpdurių sklido keistų dainų garsai, kurie bu-